

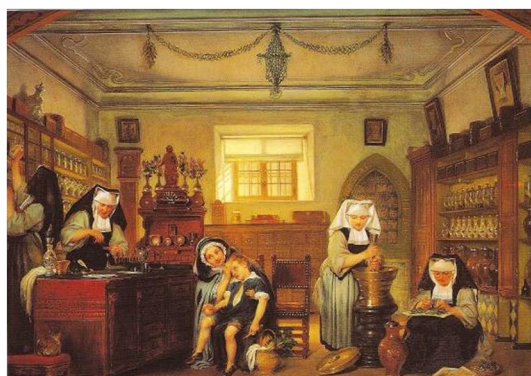
Patikamúzeumok

Nevezzük bár szakmai ártalomnak: turistaként sem tudok úgy elmenni egy szép régi patika mellett, hogy meg ne szemléljem tőviről hegyire, és ne próbáljam elképzelni a kiállított tárgyak segítségével, hogyan is készültek a gyógyszerek elődeink idejében. Így történt, hogy amikor tavasszal Belgiumban jártam, egy **bruges-i** kiránduláson felkeltette érdeklődésemet a volt **Szt. János Kórház** (ma ez is múzeum) szomszédságában található **gyógyszertár**, melynek története a következő. A város előljárói 1634-ben elhatározták, hogy létrehoznak egy patikát a szerzetesek korábbi kolostorában. A kórházi gyógyszertár egészen 1971-ig működött. Bútorzata túlnyomórészt a 17. és 18. századból származik. Ma is megtalálhatóak mindazok a bútorok, használati tárgyak és tárolóedények, melyek szükségesek egy patika zökkenőmentes működéséhez. A történelmi gyógyszertárban láthatjuk a gyógyszerkészítő asztalt, a polcokon orvosságos üvegek és egyéb tartóedények sorakoznak (1. kép). Különböző méretű mozsarak, flastromszekrény, méreg-szekrény és simplicia szekrény egészítik ki a berendezést. A falon látható Philippe van Bree festménye, mely a patikát működése közben ábrázolja (2. kép).

1. kép

A kék címkével ellátott, fehér mázas edényekben (3. kép) különböző gyógyfűveket és teakeverékeket tartottak, a gyógynövény kivonatokat és szirupokat pedig fadugóval ellátott üvegedényekben tárolták. A kenőcsök, tabletták és kivonatok tárolására óntetős, hengeres edényeket használtak, az olajokat rejtő fadugós, elkeskenyedő nyakú tartók pedig kiöntővel is rendelkeztek (3. kép).

2. kép

3. kép

A szakállas férfit formázó, ún. szakállas korsókban (4. kép) gyógyvizeket és -borokat tároltak. A hordók és a fiokos fadobozok tölgyfából készültek, aranyozott díszítéssel és felirattal (5. kép), ezekben a legkülönbözőbb drogokat tárolták, pl. mákfejet és édesgyökeret, de ezekben tartották a gumikat és gyantákat is, melyekkel a flastromokat készítették.

4. kép

5. kép

Az értékes flastromok vagy tapaszok tárolására külön flastromszekrény szolgált. A tapasznak ugyanaz volt a funkciója, mint a kenőcsnek, de ezt részesítették előnyben, ha az orvosságot egy bizonyos testfelületen kellett alkalmazni, hosszabb időn át. A flastromot úgy készítették, hogy a kenőcsöt textildarabra kenték, feltekerték, és így, használatra kész állapotban tárolták.

Az egyszerű gyógyszereket / egynemű gyógyanyagokat (simplicia), így a gyógyfüveket, gyantákat és ásványokat a simplicia szekrényben tartották, és ezekből állították össze az összetett (composita) készítményeket.

A dörzsmozsarokat egyaránt használták a mesteremberek és a patikusok, de a konyhákból sem hiányozhattak. A történelmi patikában található példányok bronzból, márványból vagy vörösrézről készültek, és porításra használták őket.

A patikához szervesen kapcsolódik a **gyógy- és fűszernövénykert**, mely a kolostorkertek hagyományosnak tartott elrendezését követi: az egyes gyógynövények geometrikus alakzatokat formáló ágyásokban díszlenek, melyeket alacsonyra nyírt puszpángbokrok szegélyeznek (6. kép). A gyógynövény-ágyások közepét rendszerint valamilyen díszítőelem, például rózsabokor színesíti. A termesztett gyógy- és fűszernövények a legismertebbek közül kerülnek ki. Megtalálható itt a rozmaring, az évelő borsikafű, a sarlós gamandor, a libapimpó, a patika párlófű, a palástfű, a cickafark, a fehér üröm, a sédkender és az orvosi zsálya, de nem hiányozhat a levendula vagy a citromfű sem.

6. kép

Pár hónappal később, a nemzetközi gyógyszerészeti konferencia (az erről szóló beszámolót ld. lapunk 5-6. oldalán) kapcsán az észak fővárosban, **Tallinn**-ban jártunk, melynek óvárosa ugyancsak dicsekedhet egy patikamúzeummal. A **Városháza Gyógyszertár**at, (észt nevén **Raeapteek**) nevéhez hűen az óváros főterén, a városházával szemben találjuk (7. kép). Ez az egyik legrégebbi – megszakítás nélkül működő – patika Európában. 1422-ben tettek róla először említést, de valószínűleg sokkal korábban alapították. 1580-1911 között ugyanaz a család tartotta fenn, 10 generáción keresztül. Olyan gyógyszer-készítményekről volt nevezetes, mint a darált denevérhús, a pörkölt méh, a kígyóbőr és az orrszarvú szarvából készült hintópor.

7. kép

8. kép

9. kép

10. kép

Manapság ebben a patikában is a modern gyógyszer-készítményeket árulják, de történelmi emlékeztetőül egy kis kiállítóteremben (8. kép) láthatóak a régebben használt felszerelések (pl. dugóformázó, 9. kép) és régi orvosságok pl. 1930-ból (10. kép).